כללי הנהגה במקומות עבודה

במקומות עבודה רבים, מצוי שעובדים יחדיו אנשים ונשים. מצב זה עלול להביא למכשולות חמורים בשל הקירבה התמידית בין העובדים והעובדות. לכן לכתחילה, גם הצריכה לעבוד מחוץ לבית, לא תעבוד כלל במקום שישנם גברים. ורק בשעת הדחק ודיעבד, תשאל רב מובהק על מקום העבודה המוצע, האם לפי תנאי המקום והמצב, העבודה בו מותרת. אמנם פשוט שיש להקפיד מאוד על כללי הזהירות המפורטים להלן, (אפילו בין חרדים, וקל וחומר אם נמצאים שם שאינם כאלה), כדי לשמור על גדרי הצניעות ולקיים דין השו"ע "הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו" (אבה"ע כ"א א', ובבי' הגר"א).

הכללים הכתובים כאן, הם היסודות של ההרחקה בין אנשים לנשים, שהיו ברורים ופשוטים אצל כל שומר תורה ומקיים מצוותיה בדורות קודמים. ואינם חומרות, אלא מעיקרי התורה, שלא להכשל בדברים חמורים.

הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות

א. עובדים ועובדות לא ישוחחו יחד על נושאים שאינם נוגעים ישירות לתפקידם (בעניני חדשות, פוליטיקה וכדו', ואפילו לא לנסות להחזיר אחד מהעובדים בתשובה). הדבר אסור גם בשיחה שמשתתפים בה כמה עובדים, וק"ו בשיחה ביחידות בין עובד לעובדת. יש להזהר מלשוחח שיחות שאינם מעניני העבודה גם בפגישה אקראית ברחוב או בטלפון.

ב. כל דיבור הנצרך לעבודה, צריך להתבצע בצורה מאופקת, ללא כל סממן של קירוב הדעת ויחס אישי.
אין לשלב בשיחה בדיחות, דברי ליצנות או קלות דעת.

ג. מחוץ לשעות העבודה, יש להמנע מלנהל שיחות טלפון בין עובד לעובדת אפילו בעניני העבודה. (ובמקום הכרח, ראוי שהעובד ימסור את ההודעה לעובדת ע"י בעלה או אביה).

ד. לא יפנו אחד לשני בשמות פרטיים או בכינויים, אלא רק בשם המשפחה, ורצוי בתוספת 'הרב', 'מר', 'הרבנית' או 'גברת'.

ה. אסורה אמירת שלום בנוסח אישי, כגון: "שלום לך", "להתראות" וכדו'. אך אפשר לאמרם בצורה כללית כגון: "בוקר טוב" ו"שלום" וכדו', (ויש להקפיד על סגנון רשמי ולא ידידותי ואישי, משום שהתיחסות אישית מביאה לקירוב הדעת ביניהם ועלולה להביא למכשולות חמורים).

ו. כאשר מנהל (או מעביד) רוצה לשבח עובדת על מסירותה וכדו', יכול הוא לשבח את העבודה שנעשתה כראוי, אבל אסור לו לשבח את העובדת בתארים אישיים.

ז. שמירת המרחק בין עובדים לעובדות מחייבת שלא ליצור קשר בין משפחות העובדים והעובדות (כגון: ביקורים משפחתיים ביניהם, טיולים מאורגנים משותפים, נופש משותף בבתי מלון וכדו').

חובת השמירה על מרחק בעת העבודה

א. במדת האפשר ראוי להמנע מהושטת דברים מיד ליד, אלא יש להניחם על השולחן וכדו'.

ב. אין לעשות אחד לשני שרות כל שהוא (כגון: לקנות עבורו מאכל מהמכולת או לכבדו ממאכל שהביאה מהבית וכדו'), מלבד כאשר יש תורנות מיוחדת לקנות עבור כל העובדים, (ואין כדבר יחס אישי).

ג. לכתחילה צריך להקצות חדרים נפרדים לעובדים ולעובדות.
אם אין הדבר מתאפשר, צריכים הם לשבת בשני שולחנות נפרדים כשביניהם מרחק ניכר, ובשום אופן אסור לשניהם לשבת ליד שולחן אחד, וק"ו שלא ישבו זה מול זה (בין בשעות העבודה ובין שלא בשעות העבודה).

ד. לא יאכלו העובדים והעובדות במעורב (חדר אחד בלא מחיצות), אלא יאכלו בהפרדה, או בזמנים שונים.
וכן לא תגיש עובדת אוכל לעובדים, או להיפך, ובודאי שאסור למזכירה להגיש קפה או תה וכד' למנהל (אלא אם כן היא ממונה מטעם המפעל להגיש לכל העובדים בשווה, וגם אז תקפיד לא להגיש לפניהם ממש, אלא בסרחק מה).

ה. בחדר ה"תה" וכדו' לא ישתו או ישהו יחד באותו זמן, וכן יש לייחד מקום נפרד לגברים ולנשים לחליית מעילים ותיקים.

ו. בכל מצב בעבודה או כשצריכים לדבר ביניהם, יש לשמור על מרחק ביניהם, שלא לעבוד או לעמוד קרוב מדאי זה לזה.

אסיפות בעניני העבודה

א. באסיפות עובדים או בכל התכנסות אחרת, על גברים ונשים לשבת בנפרד.

ב. אין לערוך לעובדים מסיבות, ארועים וטיולים, ואין להשתתף בהם, אלא א"כ נערכים לאנשים לחוד ולנשים לחוד - בזמנים שונים או במקומות שונים.

הדרך לעבודה וממנה

א. אין למנהל או לאחד העובדים להסיע במכוניתו עובדת או כמה עובדות (וכן להיפך), לא בשכר וק"ו שלא בחינם - לעבודה, לבית ולכל מקום שהוא.

ב. כשיש הסעה מאורגנת לעובדים, רצוי לכתחילה שתהיה הסעה נפרדת לגברים ולנשים, ועל הנשים להקפיד למעט בדבור עם הנהג.

ג. כאשר אין אפשרות להסעה נפרדת, יש להקפיד שלא ישבו אנשים ונשים בספסל אחד, ופשוט שלכתחילה ישבו האנשים מלפנים והנשים מאחור, ולא ישוחחו ביניהם בזמן הנסיעה.

ד. יש להקפיד שאשה לא תשב במושב הקידמי בסמוך לנהג, אלא מאחור.

ה. במקום שחוזרים מהעבודה בשעה מאוחרת בלילה, יש למנות אדם מיוחד (חרדי), שישב ליד הנהג (שגם הוא חרדי), וישאר אתו עד רדת כל הנשים - כדי למנוע איסור יחוד.
ולנוהגים (כהרמב"ם והשו"ע) שלהנצל מ'יחוד' דרוש שיהיו שלוש נשים ושלוש גברים, חובה עליהם לסדר שיסעו אתם זוג נשוי.

הלבוש בעבודה

א. אסור לנשים להגיע לעבודה בבגדים מהודרים, אלא בבגדים רגילים, צנועים ופשוטים, העונים על כל דרישות ההלכה. כמו"כ עליהן למעט בתכשיטים ובושם (שלא יהיה מורגש), ומכל דבר המושך תשומת לב.

ב. מפעם לפעם על האשה לבדוק אם חל שינוי בהתנהגותה ובלבושה.
"כי כך דרכו של היצר, היום אומר לו כך ומחר אומר לו כך, עד שאומר לו לך ..". אם האוירה במקום גורמת להחליף את הבגדים, לבגדים מהודרים יותר או צנועים פחות, אות הוא כי מקום עבודה זה פסול, ויש לעזבו.

הערות כלליות

א. העסקת מזכירה פרטית דורשת היתר של רב מובהק על נחיצות העסקתה והתנאים הדרושים לכך (כגון: חדר נפרד עבודה וכד'). ולמעשה רצוי מאד שאשה לא תעבוד כמזכירה פרטית של מנהל, רופא וכדו'.

ב. יש להקפיד מאד שלא לבוא לידי חשש יחוד. במקום שיש ספק לחשש זה, יש לשאול רב.
גם במקום שאין חשש יחוד (כגון: שרבים נכנסים ויוצאים או שרבים רואים אותם מבעד לחלון) - אין לעובד ועובדת לעבוד יחד בחדר אחד שאין בו עובדים נוספים.
וכן יש להקפיד שלא לבוא מוקדם מדאי או לצאת מאוחר, באופן שימצאו יחד במקום העבודה רק עובד עם עובדת.

ג. שמחות פרטיות של עובד/עובדת, אשר אינן נערכות בהפרדה לפי כללי הצניעות, אין להשתתף בהן.

ד. שמחות פרטיות ואישיות יותר, (כגון יום הולדת, שבע ברכות מצומצם וכדו'), שלא הוזמנו אליו כל העובדים בשווה, אלא עובדת אחת, אין להשתתף בהם (אפי' בליווי בעלה), גם אם נערכות בהפרדה מוחלטת.

ה. אם מרגישים שיש במקום העבודה מישהו או מישהי שמנסה להשפיע לרעה על הרוחניות, יש לשאול לרב מובהק אם להמשיך לעבוד במקום זה. וברור שאם יש במקום עובד שאינו שומר על גדרי הצניעות בין העובדים, בדיבור לא נקי או בהנהגה לא צנועה, חובה לעזוב עבודה זו, ופרנסה תבוא משמים.

ו. בעלי חנויות, משרדים, צרכניות וכדו', וכן אנשים פרטיים המעסיקים עוזרות בית ועובדות נקיון, מוטלת עליהם חובה מעיקר הדין להקפיד על לבוש העובדות (כולל עובדות שאינן חרדיות), שיהיה על פי כל כללי הצניעות, וללא קולות. כמו כן מחובת המעסיקים להקפיד על עובדיהם שישמרו את כל הכללים הנ"ל הלכה למעשה. גם על הבעלים לדרוש ולוודא קיום תקנות אלו אצל נשותיהם

ע"ז באעה"ח